

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6908-2553

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6908-2010

**การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก**

**GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
POULTRY HATCHERY**

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ICS 65.020.30

ISBN

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6908-2553

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6908-2010

**การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก**

**GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
POULTRY HATCHERY**

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3357

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 127 ตอนพิเศษ 79 ง

วันที่ 25.มิถุนายน พุทธศักราช 2553

คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

1. นายจีระ สรนุวัตร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาตรฐานการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ	ประธานกรรมการ
2. นายณรงค์ เนตรสาริกา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
3. นายรณชัย จัวงพานิช กรมปศุสัตว์	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์นิรัตน์ กองรัตนานันท์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ ภัคภิญโญ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นรินทร์ อุประกรินทร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
7. นายชูชัย อังศุธรรังสี สัตวแพทยสภา	กรรมการ
8. นายเอกสิงห์ สาเรือง กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
9. นายวีระ วิจิตรกุล สมาคมสัตว์บาลแห่งประเทศไทย	กรรมการ
10. นางสาวอรรรณ พักขำ สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อการส่งออกไทย	กรรมการ
11. นายจิรวัดน์ สีเทา สมาคมผู้ผลิต ผู้ค้า และส่งออกไข่ไก่	กรรมการ
12. นายไชยศักดิ์ บุญประสพธนโชติ สมาคมผู้เลี้ยงไก่พันธุ์	กรรมการ
13. นางลัดดาวัลย์ รัตนนคร	กรรมการ
14. นายชัยศิริ มหันตชัยสกุล สำนักมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร	กรรมการและเลขานุการ

อุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ปีกของประเทศไทยได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยในการผลิตทำให้เลี้ยงสัตว์ปีกได้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันปัญหาด้านโรค โดยเฉพาะโรคไขหวัดนก ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกษตรกรผู้เลี้ยง เนื่องจากสุขภาพสัตว์ปีกและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจึงเห็นสมควรจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมเกษตรกรและผู้ประกอบการสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกให้มีการผลิตลูกสัตว์ปีกอย่างถูกต้องลักษณะ เป็นพื้นฐานในการผลิตลูกสัตว์ปีกที่แข็งแรงและมีคุณภาพดี ไม่เกิดโรคได้ง่าย รวมทั้งสามารถนำไปใช้สำหรับการให้การรับรองมาตรฐานสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก ทั้งนี้มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ครอบคลุมเฉพาะสัตว์ปีกประเภทไก่และเป็ดเท่านั้น สำหรับสัตว์ปีกชนิดอื่นๆ จะพิจารณาจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรตามความเหมาะสมต่อไป

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

กรมปศุสัตว์. 2545. ระเบียบมาตรฐานสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกของประเทศไทย.

World Organization for Animal Health (OIE). 2009. Chapter 6.4 Hygiene and disease security procedures in poultry breeding flocks and hatcheries. Terrestrial Animal Health Code, Paris, France.

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก มาตรฐาน เลขที่ มกษ. ๖๙๐๘-๒๕๕๓ ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ

สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

1 ขอบข่าย

- 1.1 มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมสภาพทั่วไปของสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก รวมถึงการจัดการสถานที่ฟักไข่ การจัดการบุคลากร การจัดการไข่ฟัก การฟักไข่ การจัดการลูกสัตว์ปีกหลังการฟัก การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรค และการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อผลิตลูกสัตว์ปีกที่มีสุขภาพดี
- 1.2 มาตรฐานนี้ครอบคลุมเฉพาะสัตว์ปีกประเภท ไก่ (chicken) และเป็ด (duck) เท่านั้น

2 นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 สถานที่ฟักไข่ (hatchery) หมายถึง สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตลูกไก่หรือลูกเป็ดเพื่อการค้า
- 2.2 ตู้ฟัก (setter/setting machine) หมายถึง ตู้ที่ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และการกลับไข่ขณะฟักเพื่อให้ตัวอ่อนเจริญเติบโตพร้อมเกิดเป็นลูกไก่หรือลูกเป็ด
- 2.3 ตู้เกิด (hatcher/hatching machine) หมายถึง ตู้สำหรับลูกไก่หรือลูกเป็ดออกจากไข่หลังผ่านกระบวนการฟักไข่จากตู้ฟักตามข้อ 2.2 แล้ว โดยมีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศให้เหมาะสม
- 2.4 ไข่ลม (infertiled egg) หมายถึง ไข่ที่ไม่ได้รับการผสมจากเชื้อตัวผู้
- 2.5 ไข่ตายโคม (death-in-shell) หมายถึง ไข่ที่ได้รับการผสมและพัฒนาเป็นตัวอ่อนแล้ว แต่ตายระหว่างการฟัก

3 เกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมิน

เกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมินให้เป็นไปตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมิน

(ข้อ 3)

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
1. องค์ประกอบของสถานที่พักใช้สัตว์ปีก		
1.1 สถานที่ตั้ง	1.1 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต้องมีมาตรการในการป้องกัน	1.1 ตรวจสอบนิจสภาพแวดล้อมของสถานที่ตั้ง และมาตรการในการป้องกันการปนเปื้อน
1.2 การวางผังและลักษณะสถานที่พักใช้	1.2.1 อาคารและพื้นที่ปฏิบัติงาน ต้องแบ่งเป็นสัดส่วน และแยกจากอาคารที่อยู่อาศัยอย่างชัดเจน	1.2.1 ตรวจสอบการวางผังและสถานที่พักใช้
	1.2.2 มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่สถานที่พักใช้ มีทางเข้าและออกที่ชัดเจน	1.2.2 ตรวจสอบรั้วรอบบริเวณสถานที่พักใช้และตรวจพินิจทางเข้าและออก
1.3 ลักษณะภายในอาคารพักใช้	1.3.1 จัดแบ่งพื้นที่ภายในอาคารเป็นสัดส่วน แยกพื้นที่ส่วนสะอาดออกจากส่วนสกปรก	1.3.1 ตรวจสอบพินิจการจัดแบ่งพื้นที่ภายในอาคาร
	1.3.2 พื้นผิวอาคารต้องมีผิวเรียบ ไม่ดูดซับน้ำทำความสะอาดง่าย	1.3.2 ตรวจสอบพินิจพื้นผิวอาคาร
	1.3.3 มีระบบควบคุมการไหลเวียนอากาศ อุดทึบ และแสงสว่างเพียงพอ เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน	1.3.3 ตรวจสอบพินิจลักษณะตัวอาคารและตรวจบันทึกอุณหภูมิ แสงสว่าง และแรงดันบรรยากาศ
2. น้ำใช้สำหรับทำความสะอาดสถานที่พักใช้	2. น้ำที่ใช้ในสถานที่พักใช้ต้องมีปริมาณเพียงพอ และมีคุณภาพ	2. ตรวจสอบบันทึกผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และการตรวจหาจุลินทรีย์ รวมทั้งการจัดการระบบน้ำ

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
<p>3. การจัดการสถานที่ฟักไข่</p> <p>3.1 คู่มือการปฏิบัติงาน</p>	<p>3.1 ผู้ประกอบการสถานที่ฟักไข่มีคู่มือการปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นขั้นตอนการผลิต ประกอบด้วย การรับไข่ฟัก การจัดการไข่ฟัก การอุ้มไข่และฟักไข่ การจัดการลูกไก่หรือลูกเป็ดหลังการฟัก การป้องกันและควบคุมโรค การจัดการสิ่งแวดล้อม การดูแลสวัสดิภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด การใช้สารเคมี ยาสัตว์</p>	<p>3.1 ตรวจพินิจคู่มือการจัดการสถานที่ฟักไข่</p>
<p>3.2 บุคลากร</p>	<p>3.2.1 บุคลากรต้องมีความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงการปนเปื้อนข้าม (cross contamination)</p> <p>3.2.2 ฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง</p> <p>3.2.3 ตรวจสอบสุขภาพบุคลากรอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง</p> <p>3.2.4 มีผู้จบการศึกษาทางสัตวบาล/สัตวศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องดูแลการฟัก โดยมีจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนลูกไก่หรือลูกเป็ด</p> <p>3.2.5 มีสัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งและใบอนุญาตสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก ดูแลด้านสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยในสถานที่ฟักไข่ โดยมีจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนลูกไก่หรือลูกเป็ด</p>	<p>3.2.1 ตรวจสอบบันทึกประวัติบุคลากรและตรวจพินิจการปฏิบัติงาน</p> <p>3.2.2 ตรวจสอบบันทึกการฝึกอบรม</p> <p>3.2.3 ตรวจพินิจสุ่มลักษณะส่วนบุคคล และบันทึกผลการตรวจสุขภาพ</p> <p>3.2.4 ตรวจสอบประวัติการศึกษาและการทำงาน</p> <p>3.2.5 ตรวจสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ชั้นหนึ่ง และใบอนุญาตสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก</p>

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
<p>3.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา</p>	<p>3.3.1 ทำความสะอาด ฆ่าเชื้อสถานที่ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ตามแผนการทำความสะอาดที่กำหนด</p>	<p>3.3.1 ตรวจพินิจและตรวจแผนการปฏิบัติงานและบันทึกการทำความสะอาด รวมทั้งวิธีฆ่าเชื้อ</p>
	<p>3.3.2 ตรวจเชื้อแบคทีเรีย เชื้อรา ในตู้ฟัก ตู้เกิด อุปกรณ์ฟักไข่และภายในอาคารฟักไข่ตามแผนที่กำหนด</p>	<p>3.3.2 ตรวจผลการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ</p>
	<p>3.3.3 เครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง และระบบสัญญาณเตือนกรณีฉุกเฉิน สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ</p>	<p>3.3.3 ตรวจสอบระบบต่างๆ และตรวจบันทึกข้อมูลการทำงาน และประสิทธิภาพของเครื่องมือและอุปกรณ์</p>
<p>4. การรับไข่ฟัก</p>	<p>4. ไข่ที่รับต้องมาจากฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ที่ได้มาตรฐาน และขนส่งด้วยพาหนะที่สะอาดผ่านการฆ่าเชื้อ โดยมีอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสม ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - อุณหภูมิที่ขนส่งไข่ไก่ 18°C ถึง 20°C ความชื้นสัมพัทธ์ 75% ถึง 85% - อุณหภูมิที่ใช้ในการขนส่งไข่เป็ด 17°C ถึง 24°C ความชื้นสัมพัทธ์ 70% ถึง 90% <p>หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน</p>	<p>4. ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการรับไข่ และตรวจการปฏิบัติงาน</p>
<p>5. การจัดการไข่ฟัก</p>	<p>5.1 คัดไข่ที่มีคุณภาพ สะอาด และฆ่าเชื้อในกรณีที่ไม่ได้ดำเนินการมาก่อน</p>	<p>5.1 ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการจัดการไข่ฟัก และการปฏิบัติงาน</p>
	<p>5.2 หากจำเป็นต้องเก็บรักษาไข่ ให้เก็บ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไข่ไก่เก็บที่อุณหภูมิ 15°C ถึง 18°C ความชื้นสัมพัทธ์ 75% ถึง 85% - ไข่เป็ดเก็บที่อุณหภูมิ 16°C ถึง 20°C ความชื้นสัมพัทธ์ 70% ถึง 90% <p>หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน</p>	<p>5.2 ตรวจสอบบันทึกการปฏิบัติงาน อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ของห้องเก็บรักษาไข่ และวิธีปฏิบัติงาน</p>

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
<p>6. การฟักไข่</p>	<p>6.1 นำไข่เข้าฟักในตู้ฟักที่ได้ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ที่เหมาะสมกับการฟักไข่ แต่ช่วงอายุ ทำการฆ่าเชื้อในตู้ฟัก และมีการส่องคัดไข่ที่ไม่ได้คุณภาพออก</p> <p>6.2 ย้ายไข่ฟักไปสู่ตู้เกิดที่มีการควบคุม อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ และย้ายลูกไก่ หรือลูกเป็ดออกจากตู้เกิด คัดตัวที่ไม่สมบูรณ์ ออก</p> <p>6.3 ทำความสะอาดฆ่าเชื้อถาดไข่ และตู้เกิด ทุกครั้งหลังจากนำลูกไก่หรือลูกเป็ดออก กำจัด ของเสียจากการฟักไข่ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของ เชื้อในสิ่งแวดล้อมหรือเป็นแหล่งสะสมของสัตว์ พาหะนำโรค</p>	<p>6.1 ตรวจสอบтикข้อมูลการจัดการ ไข่ฟัก บันทึกการปฏิบัติงาน บันทึกอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ของตู้ฟัก และบันทึกการฆ่าเชื้อ ในตู้ฟัก</p> <p>6.2 บันทึกอุณหภูมิ ความชื้น สัมพัทธ์ของตู้เกิด บันทึกข้อมูล รายงานผลการฟัก</p> <p>6.3 ตรวจสอบтикการทำ ความสะอาดและฆ่าเชื้อ บันทึกการ จัดการของเสีย และตรวจพินิจ การปฏิบัติงาน</p>
<p>7. การจัดการลูกไก่หรือ ลูกเป็ดหลังการฟัก</p> <p>7.1 การคัดคุณภาพและ แยกเพศลูกไก่หรือ ลูกเป็ด</p>	<p>7.1.1 ผู้คัดคุณภาพและแยกเพศลูกไก่หรือ ลูกเป็ดต้องมีความชำนาญ ลูกไก่หรือลูกเป็ด ต้องมีคุณภาพสมบูรณ์ ส่วนที่ไม่สมบูรณ์ควร ทำลายด้วยวิธีที่ไม่ทรมาน</p> <p>7.1.2 ทำความสะอาดฆ่าเชื้ออุปกรณ์ ห้องคัด คุณภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด และระบบกรองอากาศ</p> <p>7.1.3 มีแผนและผลการสุ่มตรวจตัวอย่างจาก การฟักไข่เพื่อตรวจหาการปนเปื้อนของเชื้อ โรคทางห้องปฏิบัติการ</p>	<p>7.1.1 ตรวจพินิจการปฏิบัติงาน</p> <p>7.1.2 ตรวจสอบтикการทำ ความสะอาดและฆ่าเชื้อ และตรวจ พินิจการปฏิบัติงาน</p> <p>7.1.3 ตรวจแผนการสุ่มตรวจ ตัวอย่างจากการฟักไข่ และ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ</p>

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
7.2 การให้วัคซีน	7.2 การให้วัคซีนต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก ตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้สัตว์	7.2 ตรวจสอบบันทึกการให้วัคซีน และตรวจการปฏิบัติงาน
7.3 การดูแลลูกไก่หรือลูกเป็ดขณะรอการขนส่ง	7.3 ใส่ลูกไก่หรือลูกเป็ดไว้ในกล่องที่อากาศถ่ายเทสะดวก และพักไว้ในห้องที่มีแสงสีฟ้า และอากาศถ่ายเทได้สะดวก	7.3 ตรวจสอบสภาพห้อง
7.4 การเคลื่อนย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ด	7.4.1 การเคลื่อนย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ด ต้องมีใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ จากกรมปศุสัตว์	7.4.1 ตรวจสอบใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์
	7.4.2 ต้องเคลื่อนย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ด ด้วยยานพาหนะที่ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อแล้ว	7.4.2 ตรวจสอบความสะอาด และการฆ่าเชื้อยานพาหนะ
8. การป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค	8.1 ยานพาหนะที่จะเข้าสถานที่ฟักไข่ และบุคคลผู้ที่จะเข้าอาคารฟักไข่ ต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคก่อน	8.1 ตรวจสอบ ระบบการป้องกัน และฆ่าเชื้อโรค
	8.2 บันทึกข้อมูลการเข้าและออกสถานที่ฟักไข่	8.2 ตรวจสอบบันทึกการเข้าและออกสถานที่ฟักไข่
	8.3 มีแผนป้องกันและกำจัดสัตว์พาหะนำโรค	8.3 ตรวจสอบแผนป้องกันและกำจัดสัตว์พาหะนำโรค สถานที่ปฏิบัติงาน และคู่มือการกำจัดสัตว์พาหะนำโรค
	8.4 หากเกิดโรคระบาดสัตว์ ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม	8.4 ตรวจสอบคู่มือในการป้องกันและควบคุมโรค แผนปฏิบัติการเมื่อเกิดโรคระบาด บันทึกสุขภาพสัตว์ และผลการตรวจวินิจฉัยโรค
9. การใช้สารเคมี ยาสัตว์	9. ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก	9. ตรวจสอบบันทึกการใช้สารเคมี และตรวจสอบบันทึกการใช้ยาสัตว์

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
10. สวัสดิภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด	10. ให้ปฏิบัติกับลูกไก่หรือลูกเป็ดอย่างระมัดระวัง	10. ตรวจสอบการปฏิบัติงาน
11. สิ่งแวดล้อม	11. มีระบบการจัดการของเสียจากการผลิตและน้ำเสีย ด้วยวิธีที่เหมาะสม	11. ตรวจสอบนิจสถานที่ การปฏิบัติงาน และระบบกำจัดของเสียและระบบบำบัดน้ำเสีย
12. การบันทึกข้อมูล	12. บันทึกข้อมูล ประกอบด้วยการบริหารจัดการสถานที่ฟักไข่ การจัดการด้านการผลิต การป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค การใช้สารเคมี ยาสัตว์ และการตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ โดยเก็บรักษาข้อมูลไว้อย่างน้อย 3 ปี	12. ตรวจสอบเอกสารและบันทึกข้อมูลประจำสถานที่ฟักไข่

4 คำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

คำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการและเกษตรกรใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับสถานที่ฟักไข่ โดยรายละเอียดคำแนะนำอธิบายไว้ในภาคผนวก ก และตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลประจำสถานที่ฟักไข่ ตามภาคผนวก ข

ภาคผนวก ก

คำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

(ข้อ 4)

ก.1 องค์ประกอบของสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

ก.1.1 สถานที่ตั้ง

ก.1.1.1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นสถานที่ฟักไข่ เป็นบริเวณที่โปร่ง อากาศถ่ายเทได้ดี การคมนาคมสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง

ก.1.1.2 ควรอยู่ห่างจากแหล่งปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ หรือหากอยู่ในสภาพเสี่ยง ต้องมีมาตรการในการป้องกันการปนเปื้อน

ก.1.1.3 ควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งรวมสัตว์ปีก เช่น ตลาดค้าสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีก อย่างน้อย 5 km (กิโลเมตร)

ก.1.1.4 อยู่ในทำเลที่มีแหล่งน้ำสะอาดเพื่อใช้ในสถานที่ฟักไข่

ก.1.2 การวางผังและลักษณะสถานที่ฟักไข่

ก.1.2.1 มีการวางผังอาคารและพื้นที่ใช้สอยที่ดี มีเนื้อที่กว้างขวางเพียงพอ จัดแบ่งการก่อสร้างอาคารอย่างมีระเบียบสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน โดยจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน ได้แก่ พื้นที่สถานที่ฟักไข่ ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเก็บอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากสัตว์ สิ่งปฏิกูล อาคารสำนักงาน ทางเข้าและออก ถนน พื้นที่บำบัดน้ำเสีย พื้นที่รวบรวมขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ และแหล่งน้ำใช้ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้าม หากมีที่พักอาศัยต้องแยกเป็นสัดส่วนจากสถานที่ฟักไข่อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันและควบคุมโรคภายในสถานที่ฟักไข่

ก.1.2.2 มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่สถานที่ฟักไข่ มีทางเข้าและออกที่ชัดเจน

ก.1.2.3 ถนนภายในสถานที่ฟักไข่ต้องใช้วัสดุคงทน มีสภาพและความกว้างเหมาะสม สะดวกในการขนส่งลำเลียงอุปกรณ์ รวมทั้งผลผลิตที่เข้าและออกจากสถานที่ฟักไข่

ก.1.3 ลักษณะภายในอาคารฟักไข่

ก.1.3.1 มีการวางผังภายในอาคารฟักไข่ มีการจัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนมีการแยกพื้นที่ส่วนสะอาดออกจากส่วนสกปรก เช่น ห้องทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าในอาคารฟักไข่ ห้องรับไข่ ห้องฆ่าเชื้อผิว

เปลือกไข่ ห้องเย็นเก็บไข่ ห้องตู้ฟัก ห้องตู้เกิด ห้องล้างอุปกรณ์ พื้นที่ออกลูกสัตว์ปีก ห้องคัดเพศ ทำวัคซีน และเก็บลูกสัตว์ปีก ห้องเตรียมวัคซีน ห้องเก็บอุปกรณ์ ห้องวัสดุเหลือทิ้งจากการฟัก พื้นที่รวบรวมขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ แหล่งน้ำใช้และสถานที่เก็บกัก เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน สามารถป้องกันและควบคุมโรคภายในอาคารฟักไข่ได้ มีการแยกทางเข้าและทางออกอย่างชัดเจน

ก.1.3.2 วัสดุที่ใช้ก่อสร้างอาคารและพื้นผิวอาคาร ต้องเป็นวัสดุผิวเรียบ ไม่ดูดซึมน้ำ และทำความสะอาดได้ง่าย

ก.1.3.3 มีระบบควบคุมการไหลเวียนอากาศ อุณหภูมิ และแสงสว่างเพียงพอ เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ตามคู่มือปฏิบัติงาน

ก.2 น้ำใช้สำหรับทำความสะอาดสถานที่ฟักไข่

ก.2.1 แหล่งน้ำ ภายในสถานที่ฟักไข่ จะต้องได้รับการจัดการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม การควบคุมโรค และความปลอดภัย

ก.2.2 น้ำที่ใช้ในสถานที่ฟักไข่ มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพ และควรตรวจหาสารเคมีอย่างน้อยปีละครั้ง รวมทั้งตรวจหาเชื้อจุลินทรีย์อย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ ก.1 คุณภาพน้ำที่ใช้ในสถานที่ฟักไข่

(ข้อ ก.2.2)

รายการคุณลักษณะทางกายภาพ	เกณฑ์กำหนดที่เหมาะสม	เกณฑ์อนุโลมสูงสุด
1. สี (color)	5 (แพลทินัม-โคบอลต์)	15 (แพลทินัม-โคบอลต์)
2. ความขุ่น (turbidity)	5 (ซีลิกา สเกล)	20 (ซีลิกา สเกล)
3. ความเป็นกรด-ด่าง (pH)	7.0-8.5	6.5-9.2
รายการคุณลักษณะทางเคมี	เกณฑ์กำหนดที่เหมาะสม (mg/l)	เกณฑ์อนุโลมสูงสุด (mg/l)
1. เหล็ก (Fe)	ไม่เกิน 0.5	1.0
2. ทองแดง (Cu)	ไม่เกิน 1.0	1.5
3. ความกระด้างทั้งหมด (total hardness as CaCO ₃)	ไม่เกิน 300	500
4. ความกระด้างถาวร (non-carbonate hardness as CaCO ₃)	ไม่เกิน 200	250
5. ปริมาณมวลสารทั้งหมดที่ละลายได้ (total dissolved solids)	ไม่เกิน 600	1,200

รายการคุณลักษณะทางจุลินทรีย์	เกณฑ์กำหนดที่เหมาะสม
1. Standard plate count	ไม่เกิน 500 โคโลนี / cm ³
2. Most probable number of Coliform organism (MPN)	น้อยกว่า 2.2 / 100 cm ³
3. <i>E. coli</i>	ต้องไม่มี

ที่มา: มาตรฐานน้ำบาดาลที่จะใช้บริโภคได้ แนบท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการสำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุขและการป้องกันในเรื่อง สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ พ.ศ. 2551

ก.3 การจัดการสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

ก.3.1 คู่มือการปฏิบัติงาน

ผู้ประกอบการสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก ต้องแสดงคู่มือการปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็น ขั้นตอนการผลิต การจัดการสถานที่ฟักไข่ ระบบการบันทึกข้อมูล การป้องกันและควบคุมโรค การจัดการด้านสวัสดิภาพ สัตว์ และการดูแลสุขภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด

คู่มือการปฏิบัติงานประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) การรับไข่ฟัก
- (2) การจัดการไข่ฟัก
- (3) การอุ่นไข่หรือการปรับอุณหภูมิ และการฟักไข่
- (4) การจัดการลูกไก่หรือลูกเป็ด หลังการฟัก เช่น การคัดคุณภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด การทำวัคซีน การเก็บลูกไก่หรือลูกเป็ด ฆะรอการขนส่ง และการขนส่งลูกไก่หรือลูกเป็ด
- (5) การป้องกันและควบคุมโรค
- (6) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
- (7) การดูแลสุขภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด
- (8) การใช้สารเคมี ยาสัตว์ และวัคซีน

ก.3.2 บุคลากร

ก.3.2.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความชำนาญ มีการระบุแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงการปนเปื้อนข้าม (cross contamination)

ก.3.2.2 บุคลากรต้องได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง และให้บันทึกข้อมูลการฝึกอบรมในประวัติบุคลากร

ก.3.2.3 บุคลากรต้องได้รับการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล และได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง บุคลากรที่แสดงอาการป่วยหรือบาดเจ็บที่เสี่ยงต่อการแพร่เชื้อ เช่น มีไข้ เจ็บคอ ท้องร่วง อาเจียน ต้องแจ้งผู้จัดการสถานที่ฟักไข่ให้ทราบและไม่ให้เข้าปฏิบัติงาน

ก.3.2.4 มีผู้ดูแลการฟักไข่ ที่จบการศึกษาทางสัตวบาล/สัตวศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี โดยผู้ดูแล 1 คน รับผิดชอบลูกไก่หรือลูกเป็ดที่ผลิตได้ไม่เกิน 500,000 ตัว ต่อสัปดาห์

ก.3.2.5 มีสัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง และใบอนุญาตสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกจากกรมปศุสัตว์ รับผิดชอบดูแลสุขภาพสัตว์ สุขอนามัยในสถานที่ฟักไข่ และสวัสดิภาพสัตว์ ทั้งนี้สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบดูแลลูกไก่หรือลูกเป็ดที่ผลิตได้ไม่เกิน 2,000,000 ตัว ต่อสัปดาห์

ก.3.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

ก.3.3.1 มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ สถานที่ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตหรือปฏิบัติงานทุกวัน โดยมีแผนการทำความสะอาดและมีวิธีการฆ่าเชื้อโรคที่เหมาะสม

ก.3.3.2 มีการสุ่มตรวจเชื้อโรค เช่น แบคทีเรียและเชื้อรา ในตู้ฟัก ตู้เกิด อุปกรณ์ฟักไข่ และภายในอาคารฟักไข่ ตามแผนที่กำหนด

ก.3.3.3 จัดการด้านเครื่องมือ และอุปกรณ์ ให้มีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้ และมีจำนวนเพียงพอ

ก.3.3.4 มีเครื่องกำเนิดไฟและอุปกรณ์สำรอง พร้อมสัญญาณเตือนกรณีฉุกเฉิน

ก.3.3.5 กำหนดการตรวจสอบระบบการทำงาน และการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ตามคู่มือการใช้งานของอุปกรณ์แต่ละชนิด

ก.4 การรับไข่ฟัก

ไข่ที่นำเข้าฟักต้องมาจากฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ที่ได้มาตรฐาน ไม่มีโรคระบาดในฝูงพ่อแม่พันธุ์ มีการขนส่งไข่ไปยังสถานที่ฟักไข่ด้วยพาหนะที่สะอาดผ่านการฆ่าเชื้อ และมีการควบคุมอุณหภูมิ โดยอุณหภูมิที่ขนส่งไข่ไก่ควรอยู่ที่ 18°C ถึง 20°C ความชื้นสัมพัทธ์ 75% ถึง 85% อุณหภูมิที่ใช้ในการขนส่งไข่เป็ดควรอยู่ที่ 17°C ถึง 24°C ความชื้นสัมพัทธ์ 70% ถึง 90% หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน

ก.5 การจัดการไขฟัก

ก.5.1 การคัดไข่

ก.5.1.1 คัดแยกไข่ที่สกปรก แตกหรือมีรอยร้าว เปลือกบางหรือขรุขระ รูปร่างผิดปกติ หรือไม่ได้ขนาดออก นำไปทำลายด้วยวิธีที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อ

ก.5.1.2 คัดเลือกไข่ที่มีคุณภาพ สะอาด โดยไข่ไก่ควรมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 50 กรัมต่อฟอง และไข่เป็ดควรมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 65 กรัมต่อฟอง และฆ่าเชื้อในกรณีไม่ได้ดำเนินการมาก่อน

ก.5.2 การเก็บรักษาไขฟัก

หากจำเป็นต้องเก็บรักษาไข่ ต้องทำความสะอาดและฆ่าเชื้อห้องเก็บรักษาไข่ เก็บรักษาไข่ที่อุณหภูมิที่เหมาะสม โดยไข่ไก่เก็บไว้ที่อุณหภูมิ 15°C ถึง 18°C ความชื้นสัมพัทธ์ 75% ถึง 85% ไข่เป็ดเก็บไว้ที่อุณหภูมิ 16°C ถึง 20°C ความชื้นสัมพัทธ์ 70% ถึง 90% หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน

ก.6 การฟักไข่

ก.6.1 ก่อนนำไข่เข้าสู่ตู้ฟักให้นำไข่ออกจากห้องเก็บไข่ ควรทำการอุ่นไข่ ที่อุณหภูมิห้องที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก ก่อนนำเข้าสู่ตู้ฟัก โดยไข่ไก่ควรผึ่งไว้ที่อุณหภูมิห้อง ไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง สำหรับไข่เป็ดควรผึ่งไว้ที่อุณหภูมิห้อง ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง หรือวิธีที่กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน

ก.6.2 เปิดสวิตซ์เครื่องตู้ฟักก่อนนำไข่เข้าสู่อย่างน้อย 3 ชั่วโมง

- ไข่ไก่ อุณหภูมิ 37°C ถึง 38°C ความชื้นสัมพัทธ์ 60% ถึง 65%

- ไข่เป็ด อุณหภูมิ 37.5°C ถึง 38°C ความชื้นสัมพัทธ์ 65% ถึง 70%

หรือตามที่กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน

ก.6.3 จัดเรียงไข่เข้าสู่ตู้ฟักและฆ่าเชื้อ ฟักไข่ด้วยระยะเวลาที่เหมาะสมกับชนิดไข่ ตามตารางที่ 3 ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น ให้มีความเหมาะสมกับอายุไขฟัก ให้กลับไข่ทุกวันอย่างน้อยวันละ 4 ครั้ง ถึง 6 ครั้ง

ก.6.4 ส่องไข่เพื่อแยกไข่ลมและไข่ตายโคมออก และจดบันทึกข้อมูล

ก.6.5 ย้ายไข่ไก่อายุ 18 วัน และไข่เป็ดอายุ 25 วันไปฟักในตู้เกิด โดยไม่ต้องทำการกลับไข่ และลดอุณหภูมิเป็น 37°C ถึง 37.5°C ความชื้นสัมพัทธ์ 61% ถึง 65% สำหรับไข่ไก่ และลดอุณหภูมิเป็น 36°C ถึง 37°C ความชื้นสัมพัทธ์ 65% ถึง 90% สำหรับไข่เป็ด หรือวิธีที่กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน

ตารางที่ ก.2 อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมกับการฟักไข่สัตว์ปีก
(ข้อ ก.6.5)

ชนิดไข่สัตว์ปีก	อายุการฟักไข่ (วัน)	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)
ไข่ไก่	1 ถึง 18	37 ถึง 38	60 ถึง 65
	19 ถึง 21	37 ถึง 37.5	61 ถึง 65
ไข่เป็ด	1 ถึง 25	37 ถึง 38	65 ถึง 70
	26 ถึง 28	36 ถึง 37	65 ถึง 90

ก.6.6 ย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ดออกจากตู้เกิด บันทึกรายงานผลการฟัก

ก.6.7 ทำความสะอาดฆ่าเชื้อถาดไข่และตู้เกิดทุกครั้งหลังจากนำลูกไก่หรือลูกเป็ดออก และกำจัดของเสียจากการฟักไข่ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อในสิ่งแวดล้อมหรือเป็นแหล่งสะสมของสัตว์พาหะนำโรค

ก.7 การจัดการลูกไก่หรือลูกเป็ดหลังการฟัก

ก.7.1 การคัดคุณภาพและแยกเพศลูกไก่หรือลูกเป็ด

ก.7.1.1 ผู้คัดคุณภาพและแยกเพศลูกไก่หรือลูกเป็ดต้องมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน

ก.7.1.2 ตรวจสอบประเมินลักษณะโดยรวมของลูกไก่หรือลูกเป็ด ลูกไก่หรือลูกเป็ดที่มีคุณภาพจะมีรูปร่างสมบูรณ์ ขนแห้งและฟู ไม่มีเชื้อเปลือกไข่ติดขน ท้องไม่บวม สะดือปิดสนิท และสะดือไม่ดำ

ก.7.1.3 ทำลายลูกไก่หรือลูกเป็ดที่ไม่สมบูรณ์ด้วยวิธีที่ไม่ทรมาน

ก.7.1.4 หลังจากคัดคุณภาพลูกไก่หรือลูกเป็ดเสร็จให้ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ อุปกรณ์และห้องคัดลูกไก่หรือลูกเป็ดรวมถึงระบบกรองอากาศของห้องคัดทุกครั้ง

ก.7.1.5 มีแผนและผลการสุ่มตรวจตัวอย่างจากการฟักไข่เพื่อตรวจหาการปนเปื้อนของเชื้อโรคทางห้องปฏิบัติการ

ก.7.1.6 กรณีพบความผิดปกติตามรายงานผลการฟักที่กำหนดไว้ในคู่มือการปฏิบัติงาน ให้วิเคราะห์หาสาเหตุและตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบฟักไข่ รวมทั้งตรวจวิเคราะห์โรคทางห้องปฏิบัติการด้วย

ก.7.2 การให้วัคซีน

ก.7.2.1 การให้วัคซีน ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก และตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

ก.7.2.2 มีการตรวจหาระดับสารภูมิต้านทาน (antibody) ต่อโรคในลูกไก่หรือลูกเป็ดในกรณีที่เป็น

ก.7.3 การดูแลลูกไก่หรือลูกเป็ดขณะรอการขนส่ง

ในขณะรอการขนส่งให้ใส่ลูกไก่หรือลูกเป็ดไว้ในกล่องที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก แล้วพักไว้ในห้องที่มีแสงสีฟ้า

ก.7.4 การเคลื่อนย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ด

ก.7.4.1 การเคลื่อนย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ดไปสู่ฟาร์มต้องได้รับใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ จากกรมปศุสัตว์

ก.7.4.2 ยานพาหนะที่ใช้เคลื่อนย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ดต้องทำความสะอาด ฆ่าเชื้อ และตรวจสอบสภาพความพร้อมมาแล้วเป็นอย่างดี

ก.7.4.3 เคลื่อนย้ายลูกไก่หรือลูกเป็ดให้ถูกต้องตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสุขภาพสัตว์ปีกระหว่างการขนส่ง

ก.8 การป้องกันและควบคุมโรค

สถานที่ฟักไข่จะต้องมีระบบการควบคุม และป้องกันโรคอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าสถานที่ฟักไข่ มีการป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในสถานที่ฟักไข่

ก.8.1. การฆ่าเชื้อยานพาหนะที่เข้าสถานที่ฟักไข่ ต้องมีโรงพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ ณ ทางเข้าสู่สถานที่ฟักไข่ โดยมีระบบพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่ครอบคลุมทั่วถึง นอกจากนี้ต้องมีบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อที่สามารถให้รถทุกชนิดแล่นผ่านได้สะดวก มีความแข็งแรงรองรับน้ำหนักรถได้ มีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อที่เหมาะสม มีการเปลี่ยนถ่ายน้ำยาฆ่าเชื้ออย่างสม่ำเสมอ

ก.8.2. การฆ่าเชื้อสำหรับบุคคลผู้ผ่านเข้าภายในอาคารฟักไข่

ก.8.2.1 มีการบันทึกข้อมูลการเข้าและออกของบุคคลที่จะเข้าสถานที่ฟักไข่ เพื่อสามารถทำการตามสอบกลับได้

ก.8.2.2 มีการทำความสะอาดร่างกาย เช่น พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ อาบน้ำ สระผม เปลี่ยนเครื่องแต่งกายและรองเท้าตามที่จัดเตรียมไว้

ก.8.2.3 ห้องอาบน้ำเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ต้องแบ่งเป็นสัดส่วน เช่น จัดห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ก่อนเข้าห้องอาบน้ำ ห้องอาบน้ำและสระผม และห้องแต่งกายก่อนเข้าในอาคารฟักไข่

ก.8.2.4 ทำความสะอาดฆ่าเชื้อรองเท้า และเสื้อผ้าที่ใช้ในอาคารฟักไข่หลังจากใช้งานแล้วทุกครั้ง

ก.8.3 การกำจัดสัตว์พาหะนำโรค

ก.8.3.1 มีแผนการป้องกันและกำจัดสัตว์พาหะนำโรค และดำเนินการตามแผน

ก.8.3.2 บริเวณรอบสถานที่ฟักไข่ต้องสะอาด ไม่เป็นแหล่งหลบซ่อนของสัตว์พาหะนำโรค

ก.8.3.3 มีระบบการจัดการของเสียจากการผลิต และสิ่งปฏิกูล ไม่เป็นแหล่งแพร่พันธุ์ของสัตว์พาหะนำโรค

ก.8.4 การป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในสถานที่ฟักไข่

ก.8.4.1 แยกบริเวณทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคไปสู่ ลูกไก่หรือลูกเป็ด

ก.8.4.2 ลดการปนเปื้อนของเชื้อโรค โดยต้องมีบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อสำหรับจุ่มเท้าหน้าทางเข้าห้องต่างๆ ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อวัสดุ อุปกรณ์ และในระหว่างปฏิบัติงานผู้ปฏิบัติงานต้องล้างมือ เป็นระยะๆ

ก.8.4.3 มีระบบระบายอากาศเข้าและอากาศออกของอาคาร ที่แยกจากกัน

ก.8.5 กรณีเกิดโรคระบาดสัตว์หรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์

ก.9 การใช้สารเคมี และยาสัตว์

ก.9.1 การใช้สารเคมี และยาสัตว์ ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

ก.9.2 สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ.2545 และตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

ก.10 สวัสดิภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด

ก.10.1 ปฏิบัติกับลูกไก่หรือลูกเป็ดอย่างระมัดระวัง เช่น การขนย้ายออกจากตู้เกิด การคัดคุณภาพและแยกเพศลูกไก่หรือลูกเป็ด

ก.10.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในขั้นตอนการคัดแยกเพศต้องไม่มีส่วนแหลมคม ไม่มีช่องว่างที่จะหนีบลูกไก่หรือลูกเป็ด ได้

ก.10.3 กล่องใส่ลูกไก่หรือลูกเป็ด ควรมีวัสดุปูรอง ไม่มีส่วนแหลมที่เป็นอันตรายต่อลูกไก่หรือลูกเป็ด และมีขนาดเหมาะสม โดยมีพื้นที่อย่างน้อย 20 ตารางเซนติเมตร ต่อลูกไก่หรือลูกเป็ด 1 ตัว

ก.10.4 ให้ทำสายลูกไก่หรือลูกเป็ดที่คัดทิ้งโดยเร็ว โดยวิธีการที่ไม่ทรมาณ

ก.11 สิ่งแวดล้อม

ก.11.1 มีระบบการจัดการของเสียจากการผลิต เช่น เปลือกไข่ ลูกไก่หรือลูกเป็ดที่ฟักไม่ออกและตาย ด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อโรคสู่สิ่งแวดล้อม

ก.11.2 ให้บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

ก.11.3 ถังและภาชนะใส่สิ่งสกปรก สิ่งปฏิกูล ต้องมีฝาปิดมิดชิดป้องกันสัตว์พาหะนำโรคได้

ก.11.4 บริเวณรอบสถานที่ฟักไข่ต้องสะอาด ไม่เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์พาหะนำโรค

ก.11.5 ต้องมีวิธีการจัดการเพื่อป้องกันการรบกวน จากกลิ่น ฝุ่นจากขนลูกไก่หรือลูกเป็ด เสียจากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในสถานที่ฟักไข่

ก.12 การบันทึกข้อมูล

ก.12.1 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานที่ฟักไข่ เช่น บุคลากร

ก.12.2 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิต เช่น แหล่งที่มาของไข่ฟัก ข้อมูลการผลิต ข้อมูลสุขภาพลูกไก่หรือลูกเป็ด

ก.12.3 บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ

ก.12.4 ให้เก็บข้อมูลต่างๆ ไว้เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี เพื่อใช้ในการเป็นข้อมูลตามสอบ (traceability)

ข.3 บันทึกข้อมูลการส่งไข่ม

วันที่เข้าฟัก.....วันที่ส่งไข่ม.....งวดที่.....

หมายเลข ตู้ฟัก	หมายเลข ตู้เกิด	ฝูง	จำนวน เข้าฟัก	ไข่ม		ไข่มเก่า (ฟอง)	ไข่มเชื้อตาย (ฟอง)	ไข่มแห้ง		ไข่มแตก		ไข่มตัว
				แผง	ฟอง			รู (ฟอง)	ร้าว (ฟอง)	ไข่ม	ไข่มตัว	

ผู้รายงาน.....

ผู้ตรวจสอบ.....

ข.4 บันทึกข้อมูลการส่องไข่ตายโคม

วันที่เข้าฟัก.....วันที่ส่องไข่.....งวดที่.....

ผู้เกิด	ฝูง	จำนวนไข่เข้าฟัก	จำนวนไข่อ่อนฟัก		ไข่ม		ไข่น่า (ฟอง)	ตายโคม (ฟอง)	เจาะเป็น (ฟอง)	เจาะตาย (ฟอง)	ไข่แตก	ไข่เชื้อตาย
			แดง	ฟอง	แดง	ฟอง						

ผู้รายงาน.....

ผู้ตรวจสอบ.....

ข.7 บันทึกอุณหภูมิ/ความชื้นสัมพัทธ์ ห้องพักลูกสัตว์ปีกขณะรอการเคลื่อนย้าย

วันที่.....

อุณหภูมิ (°C)/ความชื้นสัมพัทธ์ (%)

เวลา	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
max																									
35																									
34																									
33																									
32																									
31																									
30																									
29																									
28																									
27																									
26																									
min																									
ผู้รายงาน																									

หมายเหตุ.....

ข.8 บันทึกการใช้ยาสัตว์

ชื่อ.....สัตว์แพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลขที่.....

ชื่อสถานที่ฟักไข่..... เลขทะเบียน.....

สถานที่ตั้ง.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์.....

รหัสรุ่นลูกสัตว์ปีก.....

ชื่อยา	เลขทะเบียน	ครั้งที่ผลิต	ผู้ผลิต/ ผู้จำหน่าย	ตัวยาออกฤทธิ์	อายุลูก สัตว์ปีก (วัน)	ขนาดยา	วันที่ ให้ยา	จำนวนลูก สัตว์ปีก (ตัว)	ปริมาณยา ทั้งหมดที่ ให้ (g)	ระยะเวลา หยุดยา	วิธีการให้	สาเหตุการ ให้

ลงชื่อ.....สัตว์แพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม
(.....)
...../...../.....

ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ที่.....สัตว์แพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกของประเทศไทยเลขที่.....

ภาคผนวก ค

หน่วย

หน่วยและสัญลักษณ์ที่ใช้ในมาตรฐานฯ นี้ และหน่วยที่ SI (International System of Units หรือ *Le Système International d' Unités*) ยอมรับให้ใช้ได้ มีดังนี้

รายการ	ชื่อหน่วย	สัญลักษณ์หน่วย
ปริมาตร	มิลลิลิตร (milliliter)	ml
	ลูกบาศก์เซนติเมตร (cubic centimeter)	cm ³
พื้นที่	ตารางเมตร (square meter)	cm ²
ระยะทาง	กิโลเมตร (kilometer)	km
มวล	กรัม (gram)	g
ความเข้มข้น	มิลลิกรัมต่อลิตร (milligram per liter)	mg/l
อุณหภูมิ	องศาเซลเซียส (degree Celsius)	°C